

Taxa postală
plătite în num.
No. 224.716 929.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Strada Barou L. Pop (v. Brassai-u.) 19.
Telefon: 9-77. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320,
évre 600, egészévre 1200 lej.
Földre: Havonta 1, negyedévre 6, egészévre 10 dollár.
A felírások díjazás szerint.
"KELET" az erdélyi és magyarországi szolidaritás egyetlen napilapja. Cikkeink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Bérmertelen leveleket nem fogadunk el.
Kéziratok megőrzését nem vállaljuk. Főszerkesztő dr. Marton Ernő, Felelős szerkesztő Jámor Ferenc, Bukaresti szerkesztő: Hátszegi Ernő, Str. Sf. Constantin Nr. 31.

Ara 5 lej

Dénekek, 1932 Jul. 29.

5992. ÉV | **XV. ÉVF.**
THAMUSZ 25. | **170. SZÁM**

VILAG TÖRKE

A hitleri rejtély

Hogyan lehetséges az, hogy egy teljesen ismeretlen, minden különösebb tehetséget nélkülöző ember, mint Hitler Adolf, pár év alatt olyan pártot tudjon szervezni, mint a nemzeti szocialista párt, olyan civilizált országban, mint Németország? Amikor vannak ott évtizedes multtal rendelkező pártok. Amikor ez nem sikerült évtizedek munkájával még az olyan jól megszervezett szociáldemokráciának sem, amely pedig olyan jól kidolgozott elméleti és gyakorlati programmal rendelkezik, hatalmas szervezetek fölött diszponál és hatalmas munkástábor érdekeit képviseli. Ez a hitleri rejtély.

De minden jelenség csak addig marad rejtély, amíg a titkát megtaláljuk. Általános a vélemény, hogy a német nyomornak a békeszerződés által a német népre rakott terhek volnának az okai. Ezt megértenők, ha Hitler ezekre megoldást tudna. De erre semmi kilátás nincs. Elismernük, ez a nyomor talán a kiváltó ok, amint egy váratlan esemény kirobbant egy lappangó őrületet. De az igazi ok sokkal mélyebben van.

Egy német professzor állította nemrég, hogy Németországban két millió olyan ember van, akiket a német jövő érdekében (eugenetikai okból) ki kellene kasztrálni. Ezek főleg patológikus egyének, akik gyógyíthatatlan, örökölhető betegségekben szenvednek és akiket a német társadalomnak el kell tartania. De nincsenek benne azok, akikre nem lehet ráfogni semmi örökölhető betegséget, de a társadalomra nézve szintén károsak vagy legalább is nem hasznosak. Amerikában szintén foglalkoznak a preventív kasztrációval, sőt egyes államok be is vezették a hivatalból való kasztrációt, főleg visszaeső bűnösöknél.

Egy másik körtünetet szintén Amerikából jeleznek, ahol egy psychotechnikai vizsgálat alkalmával kiderült, hogy a válogatás nélkül összeszedett megvizsgáltak több mint 50 százalékának szellemi nivója egy 13. éves gyermekével egyenlő.

Egy harmadik körtünet, hogy egyedül Berlinben 2000 jó és Németországban 7623 kuruzsló működik. Egy svájci vidéki helyen letelepedett egy kuruzsló és nagyszerűen ment neki. Amikor a hatóságok felelősségre vonták, kiderült, hogy orvos, de mint ilyen nem tudott megélni, mint kuruzsló igen.

Főlöszeges folytatni az ehhez hasonló jelenségeket, mert a történelem számtalan tömegutasítást és őrületet feljegyzett már. Honnan táplálkoznak ezek? Szakkörökben általános a vélemény, hogy az emberiség értéktelen elemei gyorsabban szaporodnak, mint a tehetségesek, mert felelősség és gátlás nélkül engednek ösztöneiknek! És a mai kor, a maga egyoldalú munkabeosztásával, specializálódásával, ahol az agyra egyáltalán vagy nagyon kevésbé van szükség, nagyon kedvez a korlátosság elterjedésének.

Pontos statisztika nincs és nem is lehet arról, hogy hány okos és hány ostoba ember él a földön, de a mindennapi tapasztalat mutatja, hogy az emberiségnek legalább a fele olyan, hogy önállóan gondolkodni nem tud, önállóan semmiféle felelősségteljes munkára nem alkalmas. Minden nyelvben sok kifejezés van ennek a megjelölésére: buta, ostoba, tökfilkó, hülye, hiányzik a negyedik kereke, ügyefogyott, stb. Már ez is igazolja, hogy ezek száma akkora, hogy tömegüknél

Ma reggel statáriális bíróság ítélik a magyarországi kommunista összeesküvés két vádlottja fölött

Sallai-Hollandert és Fürstöt az ügyészség Töréki bírósága elé állította

Budapest, július 28. Az Uj Kelet jelentette annakidején, hogy a budapesti rendőrség nagyszabású kommunista összeesküvésnek jött a nyomára, amelyet közvetlenül Moszkvából irányítottak s amelynek leleplezése után a rendőrség számos letartóztatást eszközölt. A rendőrségi kihallgatás hosszú napokat vett igénybe, majd amikor a rendőrségi kihallgatások véget értek, a kommunista szervezkedéssel gyanúsítottakat az ügyészséghez kísérték át.

Az ügyészség két napon át hallgatta ki a kommunista összeesküvéssel vádolt egyéneket

és főleg annak eldöntése volt a feladata, hogy a leleplezett szervezkedés tagjait, illetőleg vezetőit, — akik tudvalevőleg még a szervezkedés kezdetén állottak s így ténylegesen semmi realizált bűncselekményt nem követtek el — statáriális bíróság elé utalják-e, vagy sem?

A budapesti ügyészség döntését nemcsak Magyarországon várták feszült figyelemmel, hanem külföldön is. Tudvalevő, hogy

Franciaországban igen előkelő körökben mozgalom indult meg a letartóztatott magyarországi kommunista vezetők érdekében,

így többek között Romain Roland, a világhírű francia író, Barbusse, valamint az Emberi Jogok Ligájának számos rep

rezentatív tagja indított mozgalmat annak érdekében, hogy a magyarországi kommunista szervezkedés leleplezett vezetőit ne állítsák statáriális bíróság elé, mely az eddigi gyakorlat szerint rendszerint halálos ítéleteket szokott hozni. Az előkelő intellektuális körök akcióin kívül

Párizsban a napokban hatalmas tüntetés is zajlott le a magyarországi kommunista Ház ellen,

sőt több más államban is tüntetés volt a magyar statáriális bírósággal szemben. Ugy látszik azonban, hogy mindezek az akciók egyelőre meddőre maradtak, mert mint Budapestről jelentik,

a letartóztatott kommunista vezetők közül kettőt: névszerint Sallai-Hollandert és Fürstöt a budapesti ügyészség a statáriális bíróság elé utalta, mely ma reggel Töréki tanácselnök elnöklése alatt ül össze, hogy ítéletet hozzon a két kommunista vezér ügyében.

A budapesti lakosság hangulatára a statáriális eljárással kapcsolatban — nagyon jellemző, hogy a tárgyalás idejére, sőt már ma is, erős rendőri készültség rendelkezett el, hogy az esetleges tüntetéseket megakadályozzák.

Sallain és Fürstön kívül a többi letartóztatott kommunista vezetők rendes bíróság elé kerülnek.

Majdnem kifizették a gabonaexportőrök prémiumait...

Vaida miniszterelnök határozott ígérete

Bucuresti-Bukarest, július 28. A gabonaexportőrök egy csoportja jelent meg Voicu-Nitescu földmívelésügyi miniszternél és előadta az export-prémiumok ki nem fizetése által teremtett helyzetet. A gabonaexportőrök krízisét a prémiumok elhanyagolása fokozza. Az exportőrök kérték a földmívelésügyi minisztert, hasson oda, hogy a kormány igyekezzék ezt a régi sérelmet orvosolni. Voicu-Nitescu azonnal érintkezésbe lépett Mironescu pénzügyminiszterrel, majd a két miniszter együttesen járt el a Banca Nationalánál. A Nemzeti Bank hosszas tárgyalás után már-már hajlandó volt az export-prémiumok folyósítására, de később a hangulat megváltozott és a Banca Nationala a 300 millió lejes

hitel kiutalását végül is megtagadta. Az exportőrök ezután Vaida miniszter elnöknel jelentek meg kihallgatáson, aki nagy meglepetéssel vett tudomást a gabonaexportőrök ügyéről és csodálkozását fejezte ki, hogy ezt az ügyet olyan hosszú ideje nem rendezték. Vaida ígéretet tett arra, hogy a prémiumok kifizetését minisztertanácsi úton a legrövidebb időn belül rendezni fogja.

— A kínaiak szervezik a japánok Peking ellen készülő támadásának visszaverését, Londonból jelentik: Pekingben Északkina katonai és politikai vezetői tanácskozásra ültek össze, hogy megszervezzék a Tiencsin és Peking ellen várt japán támadás visszaverését.

Már pedig a modern büntetőjog nem tartja büntethetőnek a pusztá szándékot, amelyet cselekedet nem követett. Még kevésbé érthető éppen a modern büntetőjog szempontjából az, hogy egy örült borzalmas tette miatt elrendelt statárium kegyetlenségei olyan személyek ellen irányuljanak, akik normális állapotok között talán meg sem volnának büntethetők. Különösképpen akkor nem, ha a statárium élő oka egy ausztriai börtön cellájában szórakozik.

Van azonban még valami, amit a budapesti legújabb statáriális bírósággal kapcsolatban nem hallgathatunk el. Németországban, helyesebben Berlin területén hat napon keresztül nemcsak ostrom-állapot és statáriális eljárás volt érvény-

ben, hanem katonai diktatura is. Az uccakon éjjel és nappal véres verekedések, halálos kimenetelű pártharcok zajlottak, számos áldozattal és sebesülttel.

Sőt, a szocialista és kommunista lapok általános sztrájkra igítottak.

És mégis, bár magasrangú rendőrtisztviselőket is letartóztattak: a berlini statáriális bíróság egyetlen letartóztatott egyén felett sem ítélt statáriális büntetést. Nemhogy halálos ítéletet nem hoztak a berlini és poroszországi statárium idején, hanem még hosszabb, vagy rövidebb szabadságvesztés-büntetést sem mértek ki.

Ez a különbség van, illetőleg volt a berlini és a budapesti statáriális bíróságok között.

Repülő-miniszter és repülő milliók

A légügyi miniszter elfoglalta hivatalát. Beszédet is tartott. Megtudhatta belőle az ország, hogy légügyi téren milyen nagyszerű tervei vannak az új excellenciáknak. Tervei vannak, de pénze nincs. Volt az is, de elrepült. A repülőalap eltűnt a fellegek között, még mielőtt repülőgépeket vásárolhattak volna belőle. Amíg megvolt a légügyi alap, nem volt légügyi miniszter. Mire megjött a miniszter, lég-ügy lett az alappól.

Mintha nem is lett volna elég belőle a földön, a repülőbélvegekből kiragasztott uton felkuszott a panama a levegőbe is. És a pilóták helyett panamisták csinálják a legmerészebb mutatóványokat a levegőben, egy egész ország szörnyülködésére és meghörtánkozására.

A légügyi miniszter ne szójjon tehát terveket, ne építsen légvárakat. Más dolog vár rá.

Hozza vissza a földre az elrepült százmilliókat.

Kormányválság és rendszerválság

Most már nemcsak Maniu, hanem a nemzeti parasztpárt sem akarja vállalni a kormányzás felelősségét.

A belpolitikai helyzet ezzel még komplikáltabb, még zavarosabb, még kuszáltabb lett.

És ez most már nemcsak a válság aktív szereplőinek kinos, de az országra is igen szomorú jelenség.

Ma még nem lehet nyíltan beszélni azokról az okokról, amelyek a válságot előidézték. De ha valaki elolvassa Jorga professzor brosúráját és látja, hogy az előző kormány miniszterelnökének, saját bevallása szerint, milyen kevés köze volt a tényleges kormányzáshoz, a felelős tisztviselők kinevezéséről kezdve egészen a törvények kezdeményezéséig, az megértheti az okokat, amelyek tétovázóvá és tartózkodóvá teszik Maniu és pártját a felelősség vállalásával szemben.

A probléma kényes és rendkívül súlyos. Mert nem a Maniu személyéről, nem is a nemzeti-parasztpártól van szó ezuttal, hanem arról, milyen kormányzási rendszer irányítsa ennek az országnak a sorsát.

És ezért nem lehet számunkra sem indifferens az, milyen formában fog megoldást nyerni a válság.

Kétféle statárium

Egy szentéletű örült, helyesebben egy vallási tébolyban szenvedő cezaromániakus egyén Biatorbágnál felrobbantott egy vonatot, miután előbb Ansbachnál már elkövetett egy vasúti merényletet. Az illetőt Matuskának hívják — és az osztrák bíróság, amely természetesen nem statáriális, hanem esküdtbíróság alapján ítélt — öt évi börtönre ítélte.

Matuska jelenleg a bécsi fogházban ül és — mozdídarabokat fabrikál.

Matuska mindössze öt évet kapott Ausztriában, de viszont Magyarországon az ő tette miatt statáriumot rendeltek el. Egy örült miatt rendeltek el ezt a statáriumot, nyilván azzal a mellékgondolattal, hogy a borzalmas merényletet nem egy örült, hanem egy politikai terror-különítmény követte el.

Azóta bebizonyult, hogy a merénylet nem a kommunistáknak, sem az anarchistáknak semmi köze nem volt. De azért a statárium ma is fennáll és közvetlen háttérrel fenyeget minden olyan egyént, aki normális viszonyok között néhány évi fegyházzal, vagy börtönrel uszná meg cselekedeteinek következményeit.

Matuska még éleiben van, de ime Budapestben újra statáriális bírósággal ítélik meg, akik a rendőrség ébersége folytán eddig még semmit sem követtek el és legfeljebb a szándékuk volt meg egy politikai összeesküvés realizálására.

ába
ember
nt cél
zervek
logiás
kosság
gyatá-
szemé-
ideges
rekkori
— El-
— Az
lés. —
nológia

isát sür
ak azért
a Maniu
miniszter-
ét arra,
ak lehet
A párt-
a miatti
tt, sőt
apesola-
z utóbbi

hogy
eménye
s takti-
korni a
dében.
rmányoz

niu mai
t voltak
tanács-
or eze-
ehet vég
örtétek
látszik,
gis vál-
s ezzel
et is. A
nyitása
fén. Ek-
zólási vi
da Sánt-
és Ma
nemeztí

győzelme
en nagy
a az ese
zi, hogy
zogens
en já-
rmány
ez.

gy le-
nácsko
zásnak
elhatáro
nemzeti

niszter?
önösnek
az új
dügymik-
k kine-

oianuval
egbeszél-
nara el-
belügyi
határoz-
Arge-
ási kar-
eselekvé

u király
Mihai
a utazik,
ály lak-
a nyári
szfelirati
a utazik.

siadó 153
Baron I.
fón 9-77.

A választók 71 százaléka szavazott le a képviselőválasztáson

Kiket küld a parlamentbe a vasgárda és az antiszemita liga?

A Zsidó Párt megelőzte a választáson a néppártot és a Vlad Tepes ligát, egyenlő helyet foglalva el Jorga és Argetoianu kartellben lévő pártjaival

Bucuresti-Bukarest, július 28. (Az Uj Kelet tud.) A legfőbb választási bizottság számításai alapján most közölhetjük végül a képviselőválasztások végeredményét. Összesen 4 millió 220 ezer 731 szavazásra jogosult polgár volt a választók névjegyzékében felvéve. Ebből 2 millió 987 ezer 129-en szavaztak le. Tartózkodott tehát a szavazástól 1 millió 233 ezer 602 választó, vagyis az összes választók 29 százaléka nem tett eleget azon polgári kötelességének, hogy az urnák elé járuljon. Ezek számára a választási törvény fejéknél 500 lejes büntetést ír elő. Ha az államnak eszébe jutna a büntetés beajátása, egy csinos jövedelemre tehetne szert. A szavazástól tartózkodók törvényes büntetése ugyanis 616 millió 801 ezer lejre rug.

Tizenkét parlamenti párt

Valószínű azonban, hogy a kormány ez alkalommal is amnesztiát fog adni a választási vétségekre, mint ahogy ez a múltban is történt. A választás eredménye alapján összesen tizenkét párt került be a parlamentbe. A mandátumok és a szavazatok a pártok között a következőképpen oszlanak meg:

Nemzeti parasztpárt	1.203.700 szav.	44.19%	274 mandátum
Liberális párt	497.023 szav.	14.94%	28 mandátum
George Brătianu	195.048 szav.	7.16%	14 mandátum
Dr. Lupu	170.860 szav.	6.27%	12 mandátum
Antiszemita Liga	159.071 szav.	5.84%	11 mandátum
Magyar Párt	107.034 szav.	3.95%	14 mandátum
Goga	108.857 szav.	4.00%	8 mandátum
Szoc. dem.	101.068 szav.	3.71%	7 mandátum
Vasgráda	70.677 szav.	2.59%	5 mandátum
Jorga—Argetoianu	68.116 szav.	2.50%	5 mandátum
Zsidó Párt	67.582 szav.	2.48%	5 mandátum
Néppárt	64.525 szav.	2.37%	4 mandátum

Akik kimaradtak

Az osztozkodásból kimaradt, vagyis 2 százalékos el nem ért csoportok szavazatait a törvény értelmében a nemzeti parasztpárt szavazatokjához csatolták. A nemzeti parasztpárt ilymódon 175 ezer 161 szavazatot pluszhoz jutott. A szavazatok többségét a következő, a parlamentből kimaradt csoportok szállították:

Silvakartell	45.851
Stere	41.545
Grigore Filipescu	18.643
Agrárliga	14.831
Kommunisták	9.441
Független szocialisták	7.147
Polgári Blok	1.503

Az alábbiakban ismertetjük néhány ellenzéki párt megválasztott képviselőinek listáját, az illető megyékben elért százalékszámokkal együtt:

Az ellenzék képviselői

Antiszemita Liga, Bálta: A.C. Cuza (37 százalékos), Rădăuți: Nichifor Robu (31 százalékos), Botosani: Dr. Haralamb Vasiliu (30 százalékos), Dorohoi: Marcel Adam (29 százalékos), Baia: V. Preliceanu (27 százalékos), Hotin: Teodor Hutun (21 százalékos), Bacău: Vasiliu Oituz (20 százalékos), Roman: Mihail Manea (18 százalékos), Storoineti: George (18 százalékos), Orhei: Constantin Popoi (18 százalékos), Jasi: Iag. Popescu (8 százalékos).
Vasgárda: Suceava: I. Niculice ezredes

Gyümölcs- és zöldséggazdaság. A jó befőzés

Buchtá Viktor nagyszerű könyve: gyümölcs- és zöldségfélék értékesítése, eltarthatása és konzerválása II-ik bővített kiadás 270 oldal, sokezer recept és számos ábra 144 lej. Szemere László: A háztartási konzervkészítés ABCE-je 140 oldal 36 lej. Postán utánvétellel küldi Lepage Cluj. Kérjen jegyzéket.

(20 százalékos), Covurlui: M. Stelescu (19 százalékos), Cahul: Mile Lefter (18 százalékos), Neamt: Zelea-Codreanu (15 százalékos), Tutova: idsb. Zelea-Codreanu (13 százalékos).

Goga-párt: Teleorman: Stan Ghitescu (11 százalékos), Maros: Goga Octavian (10 százalékos), Romanati: Vasilescu-Valjan (10 százalékos), Naszód: Leon Scridon (8 százalékos), Orhei: Cuciuja lalkész (7 százalékos), Mehedinti: Tilică Joanid (7 százalékos), Constanta: Aurel Butu (6 százalékos), Covurlui: G. P. Mihalescu (6 százalékos).

Szociáldemokraták: Izmail: Mirescu (32 százalékos), Cetatea-Alba: Moscăuteanu (20 százalékos), Câmpulung: Th. Roznovanu (16 százalékos), Krassó: Eft. Ghermann (11 százalékos), Csernovic: Lotar Rădăceanu (14 százalékos), Cahul: Gh. Uzun (12 százalékos), Storoineti: Gh. Jancec (11 százalékos).

Jorga—Averescu: Dolj: C. Argetoianu (8 százalékos), Soroca: Constantinescu ezredes (8 százalékos), Cahul: Mihail Gheorghiu (6 százalékos), Râmnicul-Sărat: Traian Dicescu (6 százalékos), Fogaras:

Constantin Radovici (5 százalékos).

Averescu-párt: Jalomita: V. Roseteanu (10 százalékos), Csik: Al. Vasu (9 százalékos), Teleorman: Anibal Teodorescu (9 százalékos), Fogaras: Dănilă Vasu (8 százalékos).

A Zsidó Párt sikere

A végleges választási eredmény alapján a Zsidó Párt mecsak a szilvakartell, Stere csoportját és Grigore Filipescu pártját szárnyalta tul, hanem Averescu marsall néppártját is, tehát azt a pártot, amely eddig háromszor volt uralmon. Jorga és Argetoianu együttesen is csak 534 szavazattal tudtak többet összeszedni, mint a Zsidó Párt.

A mandátumok elosztásánál a választási törvény bizarr rendelkezései folytán pártokat és jelölteket egyaránt sok igazságtalanság ért. A legkirívóbb példa erre Fogaras megye esete. Ebben a megyében Dobrescu Aurel nemzeti parasztpárti jelölt 8366 szavazatot kapott, de kimaradt a parlamentből. Ezzel szemben bekerültek: egy lupista 1562, egy averescanus 1459 és Argetoianu 1085 szavazattal...

Adósságelengedés — leszerelés fejében

Borah szenátor propaganda-utra indul,

hogy a világgazdasági konferencia azonnali összehívásának szükségességét hirdesse Amerikában. Borah szerint a szovjet sem kapcsolható ki a világgazdasági reorganizálására irányuló együttműködésből. Hoover hallgatólag jóváhagyta Borah koncepcióját

London, július 28. Newyorki jelentés szerint Borah szenátor, az amerikai szenátus külügyi bizottságának elnöke a napokban az Egyesült Államok nagyobb városaiba el fog látogatni s propagálni fogja eszméjét, egy világgazdasági konferencia azonnali összehívásának szükségességét. A szenátor hangulatot akar csinálni amellelt,

hogy az amerikai hitelezők engedjenek el 50 százalékos hadiadóssági követeléseikből, ha az európai adóállamok tényleg hajlandók a leszerelés végrehajtására.

amivel adva lenne a világgazdaság rekonstrukciójának első alapfeltétele. Borah hangoztatja, hogy a világgazdasági konferenciának az együttműködésre irányuló készség szellemében meg kell vitatnia az összes aktuális gazdasági és pénzügyi problémákat s lehetővé kell tennie nemzetközi megegyezés útján a világgazdaság reorganizációját. Szerinte a szovjet nem kapcsolható ki az együttműködésből, ha szándékában áll közreműködni a világgazdasági reorganizálásban. Amerikai politikai körökben nem

tartják vitásnak, hogy Borah közölte terveit előzetesen Hoover elnökkel és az amerikai kormánnyal s a hivatalos ténnyezők hallgatólag jóváhagyták a koncepciót.

Egyébként amerikai politikai körökben meg vannak győződve afelől, hogy Borah szenátor óriási erőfeszítéseket tesz abban az irányban, hogy az amerikai hivatalos köröket a hadiadósságok kérdésében elfoglatl eddigi álláspontjuk megváltoztatására bírja.

A szenátor a háborús adósságok problémájának rendezését a tervezett világgazdasági konferencia tengelyébe akarja állítani.

Amíg Hoover eddig mindig odanyilatkozott, hogy a világgazdasági konferencián való amerikai részvétel attól teszi függővé, hogy az adósságok kérdése az értekezleten ne szerepeljen. A lapok szerint kétségtelen, hogy most Borah érellyes fellépése, Mellon londoni amerikai nagykövét amerikai hazatérése, Hoover és Stimson állhatatos hallgatása fontos hivatalos döntéseket készít elő a hadiadósságok ügyében.

Grigore Filipescu meglepő támadása a király „barátai” ellen

„Dinu Cezianu párizsi követ a vivóspörtöt képviseli a francia fővárosban”. Miért nő napról-napra a liberálisok népszerűsége

Bucuresti, július 28. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Grigore Filipescu, a konzervatív párt elnöke ismeretesen egyike volt azoknak, akik a monarchikus restaurációt előkészítették. Annál nagyobb meglepetést kelt az, hogy Filipescu lapjában, az Epocában olyan kérdéseket kezd feszegetni, amelyekről kényes természetüknél fogva eddig az egész bukaresti sajtó hallgatott. Így például súlyos támadást intéz Filipescu a párizsi román követ, Dinu Cezianu

ellen. Azt írja róla, hogy „bizonyára a romániai vivóspörtöt képviseli a francia fővárosban”. Filipescu szerint Párizsban a mai napig sem tudják megérteni, hogyan küldhetett Románia a francia fővárosba oly középszerű embert, mint Cezianu, akinek egyetlen jogcíme az lett volna ehhez a kinevezéshez, hogy a „király barátja.”

„Ugyancsak a király barátainak műve” cím alatt az Epoca mai számában újabb cikket ír Grigore Filipescu a li-

berális párt és a trón viszonyáról. Szerinte a király hazatérése után megtehetné volna azt, hogy egyáltalában ne álljon szóba a liberálisokkal. Az uralkodó azonban, bizonyára nagybátyjának példáját követve, más utat választott. Egy hónappal a liberális vezérek hirdethd harcias kijelentései után audiencián fogadta Brătianu Vintilát és Ducát. A liberális párt viszont az elmúlt évben több szolgálatot is tett az uralkodónak. Nem ellenzte a Popovici-kölcönt, kartellt kötött Iorgával és az uralkodó személyes kívánságának engedve megszavazta a konverziót. A műszerény véleményünk szerint éppen az volt a liberális párt hibája, hogy igen sok koncessziót tett. Az uralkodó felhasználta a maga céljaira a liberális pártot azzal a határozott szándékkal, hogy a legelső alkalommal beléjük rugjon. Iorga brosurája nyilvánvalóvá teszi ezt a ténnyt. Az eredményt látjuk. Napról-napra erőteljesebb lesz ennek a pártnak a népszerűsége. A bukaresti liberális győzelem nem más, mint a főváros válasza a király „barátainak” machinációira.

Filipescu cikkét élénken kommentálja a bukaresti sajtó.

Az Aviva-Barisszia szemináriuma Görögnyben

Folyó hó 31-én, vasárnap nagyszabású szemináriumot rendez az Aviva-Barisszia a görögnyí somértáborban (Giurgiu). A szeminárium során meg tárgyalásra kerülnek a szervezet és a cionizmus általános problémái, ezenkívül több zakén fog előadást tartani a zsidó ifjuság kérdéséről. Az előadások részletes megvitatás tárgyát fogják képezni. Az Aviva-Barisszia Nőszületje ezuton hívja fel a szemináriumon részt vevő avivákat és barissziánusokat, hogy vasuti jegyüket Reghinig váltsák meg, amely fürdőváros és így a jegy visszafelé is érvényes. Remélhetőleg az összes hithabruthok képviseltemi fogják magukat a görögnyí kirándulásra, illetve szemináriumra.

A tömeges amerikai bankbukásokat kommunista pánikterjesztők idézték fel

London, július 28. A michigani Pontiacban kommunista szervezetet lepleztek le, melynek moszkvai utasításra az volt a feladata, hogy bankpánikot idézzen fel az állam több nagy városában.

A kommunisták időnként tényleg rémhíreket terjesztettek a pénzügyi helyzetekről, mire a betétesek ostromot intéztek a bankok pénztárai ellen.

144 pénzügyet nem állotta az ostromot és fizetésképtelenséget jelentett. A pánikkocozók az utóbbi időben kiterjesztették szervezetüket más amerikai államokra is. A hatóságok számos letartóztatást eszközöltek a szervezkedés leleplezése nyomán a keleti partvidék államainak több városában és délen is.

A lapok szerint a kapitalizmus szétzuzására alakult titkos szervezet az Egyesült Államok egész területét behalózza s a sok bankbukás legtöbbször rémhírkeltéseiknek tudható be.

Chile kormánya százezer munkanélkülit állít be aranymosásra

Newyork, július 28. Chile kormánya 100 ezer főnyi munkanélkülitől mentesíteni akarja a városokat s ezért arra az elhatározásra jutott, hogy százezernyi létszámmig munkanélkülieket állít be aranymosásra az Andesek lejtőiről alázuduló hegyi patakokhoz. A munkanélküliek éllemezést és pénzbeli segílyt fognak kapni és gondoskodnak szórakoztatásukról is, amennyiben mozikat állítanak fel, amelyek minden este előadást tartanak az aranymosók számára. Eddig már 40 ezer munkanélküli jelentkezett aranymosómunkára. A határőrségeket ugy Bolivia, mint Argentína felé több mint 5000 főnyi carabinierivel megerősítik, hogy a fokozott termelés következtében kiszélesbedő csempészetet megakadályozzák. A kormány a termelt aranyat a jegybank készletének szaporítására fogja felhasználni.

Bukás előtt áll az ottawai konferencia?

London, július 28. Az ottawai angol világbirodalmi gazdasági konferencia egyre vontatottabb menetűvé válik. A liberális sajtó ma már egészen nyíltan arról az eshetőségről beszél, hogy a konferencia a legrövidebb időn belül teljesen hajótörést szenved.

A kanadai kormányhoz közelálló Montreal Gazette szintén elismeri, hogy a konferencia kritikus helyzetbe jutott. A lap a nehézségeket elsősorban abban látja, hogy Kanadának nem áll módjában az angol iparcikkekre kivett vámokat jelentősen csökkenteni, valamint abban, hogy különböző dominiomok — az élükön Kanadával — az Angliába irányuló orosz bevétel teljes megtiltását kívánják az angol kormánytól, amely viszont máris bejelentette, hogy ilyen indítvány ellen tiltakoznia kell. A legutóbbi napokban már nem is folytak tanácskozások Anglia és a dominiomok között, hanem csak a dominiomok képviselői értekeztek egymással. De még ezek a tanácskozások is csak a gabona, tejtermék és húszállító csoportok között folynak. A huskérdésben a dominiomok megállapodtak abban, hogy Angliának a világbirodalmon kívüli országokból jövő behozatalra vámot kell kivetnie.

Hogy mekkora legyen a vámtétel, arról még eltérőek a vélemények. Egyesek 1 és fél, mások 2, néhányan 4 penny vámot követelnek fontonként. Az angol delegációt csak akkor szándékoznak bevonni a tanácskozásokba, ha a dominiomok már a részletkérdésben is egységes véleményre jutottak.

Azok a tárgyalások, amelyek az angol és a kanadai gyapjuipar képviselői között az angol gyapjuipar behozatalának kedvezményesítése tárgyában folytak, teljesen eredménytelenek maradtak.

Az orosz kisiparosok a magántulajdon elve alapján dolgozhatnak

London, július 28. Szovjetországból Ukrajna és Szibéria déli része várható gyenge terméseredményei folytán veszélyeztetve látják a jövő gazdasági évbéli közélémezést.

A rossz termés áll összefüggésben, hogy az orosz kommunista párt központi bizottsága felhívást intézett az ifjú kommunisták szövetségéhez, melyben utasította, hogy jelentkeztesse tagjait tömegesen aratási felügyelőkné. A szövetség a parasztek ellenőrzésére dandárokat alakít s ezek ellenőrizni fogják a termés betakarítását s megakadályozzák a gabona elrejtését. Eddig már kétféle ifjúkommunista jelentkezett aratásfelügyelői szolgálatra.

Három oroszországi menekült jött át ismét a Dnyeszteren

Bucuresti-Bukarest, július 28. Kisevnből jelentik, hogy Tighinában a gránicsárok arra lettek figyelmesek, miszerint egy bárkán három személy akar átszökni az orosz oldalról. Az orosz gránicsárok megállásra szólították fel őket, mire ezek fegyverüket használták és sértetlenül értek a román partra, ahol a Goldenbergermalom mögött lévő zsidó temetőben elűntek. A hatóságok még nem bukkantak rájuk.

A bolíviai kormány általános mozgósítást rendelt el Paraguay ellen

Newyork, július 28. A bolíviai kormány általános mozgósítást rendelt el s az egész hadsereget a Paraguay-jal határos Gran Chaco területen összpontosítja. Paraguay még nem mozgósított Bolívia ellen, de az izgatott és feszült hangulat következtében minden percben várható paraguayi részről is hasonló intézkedés.

HIRDETÉS AZ ÜZLET LELKE:
HIRDESSZEN AZ UJ KELETBEN

KÖZGAZDASÁG

A rossz termés miatt a szovjet aratási felügyelőket küld ki a parasztek ellenőrzésére

A szovjet veszélyeztetve látja a jövő évi közélémezést

London, július 28. A szovjetnépbiztosok tanácsa és a szovjetunió központi végrehajtóbizottsága egy közös rendeletben felmentik a kézművesek és iparosok szervezetek csoportjait az eddig érvényes legszigorubb ellenőrzések és korlátozások alól, feljogosítva őket, hogy maguk vásárolhatják nyersanyagait, készítményei-

ket pedig nyílt piacon az elérhető legmagasabb áron adhatják el és a befolyó vételár felett szabadon rendelkezhetnek. Ezzel a rendelettel, mely a kapitalista termelési rendszerhez való visszatérés egyik legfontosabb mérföldköve, a szovjet az iparcikkekben mutatkozó súlyos hiányt próbálja orvosolni.

Az Ugir kolozsvári kerülete új akciókat indít be a közterhek leszállítása és a devizakorlátozások felfüggesztése érdekében

Cluj-Kolozsvár, július 28. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Az UGIR kolozsvári kerülete a kolozsvári és vidéki tagok élénk érdeklődése mellett tartotta meg július havi választmányi ülését, amelynek tárgysorozatán a nemzeti-parasztpárt iparpolitikai programjainak kianalizálásán kívül fővitapontként a devizaforgalmunk korlátozását célzó kormányintézkedések kritikája szerepelt.

A gyáriparosok ülése, amelyen dr. Farkas Mózes, a Dermata vezérigazgatója elnököl s az előadói tisztet dr. Böszörményi Sándor, az UGIR kerületi igazgatója látta el, a nemzeti-parasztpárt iparpolitikai elgondolásait jórészen magáévá tette. Elismerte a mezőgazdasági és ipari árak között felbilent egyensúly visszaállításának szükségességét. Elismerte, hogy e célból — amennyiben az agrártermékek árnyívójának generális feljavítása lehetetlennek látszik — az ipari árak fokozatos leépítése érdekében minden áldozatot meg kell hozni. A leghatározottabb tiltakozását szögezte azonban le a párt egyes vezéreinek szájából elhangzott azon választási ígérettel szemben, amelyeknek lényege a belföldi „parazita” iparágak leépítése s a külföldi

iparcikkek importjainak mesterséges felfokozása. A belföldi ipari árak továbbá lemorzsolódására az erdélyi gyáriparosok sokkal egyszerűbb és sokkal célhozvetőbb eszközöket ajánlanak. Javasolják az újból beindított titkos bürokratikus árszabályozások helyett, az egyes ipari szakmák árkalkulációjának az érdekeltek szakmák termelőiből és fogyasztóiból alakított vegyes bizottságok által való átvizsgálását. Javasolják az így megállapítandó termelési költségeknek fokozatos leszállítását elsősorban a ma már minden szakma termelési költségeinek 30—60 százalékát kitevő közterheknek s különösen a CFR fuvardíjaknak azonnali leszállítása által.

A gyáriparosok szerint u. i. az ipari cikkek s általában az ipari munka aránylagosan drága volta arra a megcáfolhatatlan tényre vezethető vissza, miszerint pénzügyi kormányaink az utóbbi 5—6 évben — látva az agrártermelés világ-gazdasági okokból folyó árkatasztrófáját — minden az agrárreégektől kimaradó kincstári jövedelmet az ipari termelésre építették át s ezzel az iparcikkek árlemerzsolódását lehetetlenné tették.

Külkereskedelmi áruforgalmunk s

illetve devizaforgalmunk korlátozása kérdésében a gyáriparosok két fontos határozatot hoztak.

Egyrészt követelik az Oficial de Compenzatie azonnali leépítését. Indokaik erre az erdélyi ipar export tevékenységének a meglévő kompenzációs hivatal intézkedései következtében beállott katasztrófális visszaesése, továbbá a vivmányként bejelentett, de valójában eddigi retorziós rendszerünk teljes kudarcát jelentő osztrák-román clearing szerződés érvénytelen volta, végül az a tény, hogy a kompenzációs hivatal működése a devizakorlátozás generális életbeléptetése óta elvesztette létjogosultságát s így feleslegessé vált.

Másrészt követelik a deviza-forgalom szabaddátételét, vagy ha az az európai devizaforgalmi viszonyok miatt tényleg lehetetlen volna, ez exportból befolyó deviza-beszolgáltatási kötelezettségnek s az importhoz szükséges devizakiutalásoknak vegyes szakértői bizottságok meghallgatásával történő igazságos elintézését. Az erdélyi gyáriparosság vezetői lehetetlennek tartják azt, hogy milliárdos exportot produkáló szakmák azon a címen, hogy exportszállításaik devizaellenértékére importszükségeik fedezésére szükségük van, ugyszólván semmi devizát nem szolgáltatnak be. Viszont milliárdos termelést produkáló szakmák, amelyek pedig nyersanyagjaik zömét a belföldről szerzik be, egyes kvalifikált nyersanyagszükségletüknek és segédanyagjaiknak import utján való beszerzéséhez az elmúlt évben igazoltan felhasználott devizaszküségletüknek 10—20 százalékát sem tudják a Banca Nationala utján megkapni.

Az erdélyi gyáriparosok ezeket az ipari termelést egzisztenciájában fenyegető hibákat csak a szakmai termelők-ből és fogyasztókból kialakítandó szakértői bizottságok segítségével látják kiküszöbölhetőnek, amiért is azoknak azonnali kiválasztásáért Hexner Béla mérnök (Cluj), dr. Goldner (Oradea), dr. Lakatos Sándor (Tg.-Mures) és Weiser Oszkár (Bain-Mare) hozzászólásai után a legenergiusabb akciók beindítását határozták el.

Az új CFR tarifa azonnali életbeléptetéséért s egyidejűleg az augusztus 15-ére meghirdetett új tüzfatarifának a legolcsóbb árutarifával való helyettesítéséért beindítandó akciók ki-mondása után az ülés a pártönkivűl, illetve ipari programmal küzdelemben indult s a nagy, közép és kisipar vezetőinek harmónikus támogatásával győzelemhez jutott Mircea szenátor élettelével véget ért.

Érvényes 1932 július 1-től

Soc. Mera & Comp. Autobusok menetrendje

Zălau—Simleul-Silvaniei—Carei—Valea lui Mihai—Satu-Mare:

INDUL						ÉRKEZIK					
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
—	5.00	11.30	13.00	13.30	18.30	8.00	8.30	9.20	13.45	—	20.00
—	5.40	12.10	13.40	—	19.10	7.20	—	8.40	13.05	—	19.20
—	6.00	13.00	14.00	—	19.30	7.00	—	8.20	12.45	—	19
—	7.30	14.30	—	15.30	—	5.30	6.30	—	—	—	17.30
—	8.30	16.30	—	16.30	—	4.30	5.30	—	—	15.10	16.30
4.30	9.30	17.30	—	17.30	—	—	4.30	9.15	—	—	15.15
6.45	9.45	17.45	—	17.45	—	—	—	7	—	14	15

Zilahon vonatcsatlakozás Zsibó—Nagybánya felé 8.40 órakor

Autóbusz Szilágy-Cseh felé 13.30 órakor

Cluj—Huedin—Ciucea—Simleul-Silvaniei:

INDUL				ÉRKEZIK			
I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
—	—	15.30	—	9.30	—	—	—
—	—	17.20	—	7.40	—	—	—
—	10.55	18	—	7	15.30	—	—
—	7	12.10	19	6	14.10	19.40	—
7.15	12.20	19.15	—	5.40	13.50	19.20	—
7.40	12.40	19.30	—	5.15	13.30	19	—
8	13.45	20	—	5	13	18.30	—

Soc. Mera & Comp.

Elhangzott a halálos ítélet Gorgulov fölött

Teátrális jeleneteket rendezett a tárgyalás utolsó napján Doumer elnök merénylője. Az esküdtek többsége a feltett kérdésekre igennel válaszolt

Párizs, július 28. Gorgulov bünperének tegnapi tárgyalásán a merénylő negyedik feleségét hallgatták ki. Egyidejűleg a merénylő védője annak megállapítását kérte az esküdtektől, hogy Gorgulov csak örültségi rohamában követte el végzetes tettét. A védő ezenfelül még arra kérte az esküdteket, hogy csukják be egész életére Gorgulovot, de ne végezzék ki, mert véleménye szerint nem beszámítható.

A védő eme kijelentésénél Gorgulov ezáltal ugrott fel a vádlottak padjáról és rekedten kiáltotta:

— Azt akarom, hogy halálra ítéljenek, mert eszméimet már ugyanis megölte a francia kormány.

A tárgyalás további folyamán Gorgulov állhatatosan tagadta, hogy a cseka szolgálatában állott volna. Kihallgatása közben drámai jelenet következett. Amikor ugyanis a szolgák Gorgulovné a terembe vezették, Gorgulov könyörgő hangon szólt hozzá:

— Bocsás meg nekem!

Gorgulovné zokogni kezdett és az elnök kérdéseire is sirva válaszolt. Gorgulovné kijelentette, hogy házasságuk boldog volt és arra kérte a bírakat, hogy könyörüljenek rajta és születendő gyermekén. Egyébként korrekt viselkedésű embernek tartotta férjét.

A tanúhallgatások befejezése után az elnök rövid szünetet rendelt el, majd megkezdődtek a perbeszédék.

Először az ügyész beszélt, aki azt hangoztatta, hogy Gorgulov nem volt kommunista, mert csak zavaros eszmék kigondolására képes, ellenben tipikus bigamista, liliomtipró és szadista, aki ennek ellenére sem örült. Az esküdteknek csak egyetlen szempontra kell tekintettel lennie, nevezetesen arra, hogy Gorgulov gyilkolt és pedig a francia köztársaság elnökét ölte meg.

Az ügyész vádbeszédének ennél a passzusánál Gorgulov izgatottan ugrott fel:

— Isten majd ítélkezni fog a főügyész fölött, aki csak azért beszél így, mert nem ismeri politikai programomat.

Az ügyészt azonban nem zavarta meg Gorgulov közbeszólása és szigorú büntetést kért már csak azért is, hogy a többi párizsi orosz emigránsokat elrettentsék hasonló cselekedetektől.

Az ügyész vádbeszédével szemben a védelem mindvégig Gorgulov beszámíthatatlanságát és örültségét hangoztatta, melynek befejezése után a bíróság ítélethozatalra vonult vissza.

Az esküdtek rövid tanácskozás után hozták meg ítéletüket. A bíróság által feltett kérdésekre igennel válaszoltak, melynek alapján a bíróság Gorgulovot *nyaktól általi halálra ítélte.*

Gorgulov az ítélet után a következő

megjegyzést tette:

— Kérem tekintetbe venni, hogy jó katona voltam, aki Franciaországért harcolt, tehát katonaként akarok meghalni. Golyó által akarok meghalni és nem hóhér kezétől.

Az elnök megkérdezte:

— Csak ennyi a mondanivalója?

Gorgulov tragikus páthosszal válaszolt:

— Nagy örömmre szolgál, hogy távozom ebből a világból, de figyelmeztetem önöket, hogy a kommunizmus Franciaországba is elérkezett és valamennyiüket megöli.

Geraud védő e szavak után az ügyészhez fordulva, a következőket mondotta:

— A kivégzés után meglátjuk majd, melyikünknek volt igaza.

A terem közönsége felzúgó morajjal fogadta a védőnek a kivégzés utáni boncolásra tett célzását.

A moraj lecsillapulta után az elnök Gorgulovhoz fordult és közölte vele, hogy három napon belül fellebbezést jelenthet be a halálos ítélet ellen.

Egyelőre még nem érkezett hír arról, hogy Gorgulov él-e a fellebbezés jogával, vagy sem.

Borzalmas tüzvész pusztított Bukarestben, mely egy gyártelepet és husz lakóházat hamvasztott el

Több millió lej a kár

Bucuresti, július 28. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Csütörtök reggel Bukarestben borzalmas tüzvész pusztított. A kora reggeli órákban az Oboron épült Wurm testvérek elektrotechnikai gyárüzemében tűz ütött ki, mely a telep nagykiterjedésű telkén minden épületet elhamvasztott.

A tűz olyan gyorsasággal terjedt, hogy a szomszédos házakat sem lehetett a lángoktól megmenteni.

A tüzoltóság megfeszített munkája el-

lenére a környéken lévő husz lakóházra is átharapózott a tűz, üzemhelyiségek, műhelyek és porlétárlakások vesztettek el a tűzben, mely egyedül a gyárban több millió kárt okozott. A tüzkárosultak között óriási az elkeseredés. Ebben a városrészben csak a szomszédos gyárak munkásai és a munkástomeget ellátó szatócs-üzletek és iparoműhelyek vannak. Az amugy is nagy nyomorban tengődő lakosságnak végzetes csapást jelent a mindent elpusz-

tító tüzvész.

Az egész fővárosi tüzoltóság a kora reggeli óráktól déli egy óráig dolgozott a tűz lokalizálásán, míg a teljes erővel tomboló lángokat megfékezhetette.

Könnyen megtörténhetett volna, hogy a tüzvész az egész városrészt elpusztítja.

A fővárosi rendőrkvésztúra emberei azonnal a legerélyesebb vizsgálatot vezették be, annak megállapítására, hogy az eseményekért kit terhel a felelősség.

Hitler és Hugenberg megszerzik az abszolút többséget?

Papen a volt porosz minisztereknek nem engedi meg, hogy a birodalmi tanácsban Poroszországot képviseljék

Hiertzifer miniszterelnök helyettesét erőszakkal fenyegette meg Gayl belügyminiszter

Berlin, július 28. Papen kancellár megvonta a volt porosz miniszterektől azt a jogot, hogy a birodalmi tanácsban Poroszországot képviselhessék. A birodalmi tanács tegnapi összehívott ülésén Hiertzifer volt porosz miniszterelnök helyettesét Gayl báró birodalmi belügyminiszter távozásra szólította fel.

A volt porosz miniszter tiltakozott Gayl fellépése ellen s kijelentette, hogy csak az erőszakkal hajlandó engedni.

Mikor a birodalmi belügyminiszter kilátásba helyezte erőszak alkalmazását, Hiertzifer távozott. Az eljárás mindenestre kissé furcsálható, mert nem a birodalmi belügyminiszter hivatott eldönteni azt, hogy kinek van joga az ülés-teremben megjelenni.

A szociáldemokrata Vorwärts szerint a nemzeti szocialisták a breslaueri Sziléziai Ház előtt vasárnapra 15 ezer főnyi barna ingest akarnak összpontosítani. Májg már 4000 rohamcsapatbeli érkezett a városba polgári ruhákban. A hitleristák a város különböző pontjain fogadtak szállást, hogy megjelenésük ne keltsen idő előtt feltűnést.

Berlin, július 28. A türingiai Ruhlában munkanélküli zavargás volt. A tömeg támadást intézett az ellene kivonultatott karhatalom ellen, mire a rendőrök közel-harcban szétverték a zavargókat. 27 súlyosabb sebesülés történt.

Berlin, július 28. Papen kancellár csütörtökön délután nyilatkozatot adott az egyik nagy amerikai lap munkatársának. Az újságíró előtt Papen kijelentette, nem tartja teljesen kizártnak, hogy a német nemzeti szocialisták és a német nemzeti párt együttesen esetleg megszerzik az abszolút többséget. Ebben az esetben természetesen lemondana a kormányelnökségről.

Amennyiben azonban megmaradna a kormányon, úgy minden erejét arra

fojga koncentrálni, hogy a versaillesi békeszerződés módosítását elérje és főleg hogy töröltesse belőle a Németország háborús felelősségéről szóló szakaszt.

Erre annál is inkább nagy súlyt helyez, mert Németország vissza akarja szerezni gyarmatait, amelyeket a háborús felelősség megállapítása miatt vettek el tőle.

Az újságíró további kérdéseire a kancellár kijelentette,

hogy a monarchikus restauráció kérdése Németországban jelenleg egyáltalán nem aktuális,

miután az országnak sokkal előbbre való gondjai vannak. Arról szó sem lehet — mondotta a kancellár —, hogy a kommunista prát működését betiltsa, legkevésbé a választások előtt, mert hiszen a karhatalom elég erős, hogy az esetleges zavargásokat megfékezze.

Végül kijelentette a kancellár: reméli, hogy a választások lezajlása után olyan helyzet fog kialakulni, hogy lehetséges lesz Németország magánhitelezőivel olyan megállapodást hozni létre, mely lehetővé teszi, hogy a kormány eltekintsen a transzfermoratórium proklamálásától.

„Ordonanța de plata“-val is lehet adót fizetni

Bucuresti, július 28. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A pénzügyminisztérium nagyfontosságú rendeletet adott ki, mely a nyugdíjasok és állami tisztviselők egy régi sérelmét orvosolja. Ismeretes, hogy a tisztviselők és nyugdíjasok, akik fizetésüket hónapokon keresztül nem kapták, állandóan kérték a minisztériumot, hogy adóikat elmaradt fizetésük utalványaival fizessék. Ezt az eddigi kormányok nem engedték meg és így adódott elő nagyon gyakran az a helyzet, hogy a nyugdíjast vagy tisztviselőt adóba elárverezték, de illetményeit hónapokon keresztül hiába kérte. A pénzügyminisztérium most is csak részben orvosolta ezt a sérelmet, amennyiben a fizetési utalványokból csak a hátralékos adó egy kis részletét engedi kompenzálni.

A rendelet szerint minden polgár, akinek az állammal szemben követelése

sei vannak, legyen ez a követelés fizetési hátralék, szállításokból eredő követelés, vagy munkálatok díja, kérheti,

hogy követelése fejében az 1931-ben esedékessé vált adójának egyötödét leírják.

A fennmaradó négyötödöt, tehát nyolcvan százalékot készpénzben köteles az adófizető megtéríteni.

Az 1932-ben esedékes adóval kapcsolatban

a rendelet csak az adó 10 százalékig engedélyez hasonló térítést,

míg a fennmaradó 90 százalékot készpénzben köteles az adózó befizetni. A rendelet határozottan megtiltja azonban azt, hogy valaki más névre szóló ordonanța de plataval adót fizessen. A rendelet további részei a tisztviselők fizetéséből történő adólevonásokra vonatkoznak.

VL
20.00
9.20
19
7.30
6.30
5.15
15

Az Olimpiád

eseményeiről részletesen és legkorábban

a Sportkurir

mindennapos rendkívüli kiadásából értesülhet, mely augusztus elsejétől

mindenütt kapható

Ezeknek a

rendkívüli kiadásoknak

Ára 3 lej

Fényes Samu beszél küzdelmeiről, sikereiről, régi és emigrációs munkájáról és napjaink problémáiról

Megint együtt ülök, ki tudja hány év után Fényes Samuval a kávéházban. Valamikor régen, Pesten az Abbázában az Eötvös-asztalnál éppen ilyen volt. Ilyen temperamentumos, a meggyőződésére ilyen dacosan következetes, ilyen sajátosan progresszív. Éppen csak a szakálla és a haja változott fehérre.

Feje fölött nemesak jöttek és mentek az évek. Történelem szántotta az ő éveit, az utóbbi évtizedek történelme, amely inkább mondható bárminek, sem mint napsugarasnak. Mégis megmaradt életének acélossága. Ez nemesak ellentálló erős fizikumát bizonyítja, hanem főleg annak az ügynek az igazát, amelyhez mindvégig hű maradt.

Kérésre ott kezd, ahonnan irodalmi pályája kifutott, 1902-ben, amikor színrekerült a pesti Vigszínházban Kuruc Feja Dávid című drámája.

Tudja, ez egy egészen különös eset volt. A darab forradalmi drámának készült, hiszen az első magyar történelmi dráma, amelynek főhőse sem király, sem nemes, hanem — polgár. Azt hittem, legföljebb tiszter fog menni, aztán elalattják. Az első előadás után el voltam képedve, hogy körül fognak, kocsiba tesznek és lovak helyett lelkes fiatal emberek visznek végig a Lipót köruton. És a darab egymásután ment vagy kilencvenszer. Gondoltam, a hangulat megérett egy olyan darabra, amelynek forradalmisága kétségtelen. Így jött létre a „Bacsányi“, amelyet egy év múlva játszottak a Vigszínházban. Háttérre ennek a darabnak a József császár halálát követő forradalmi kor, amikor a fölkelő nemességgel együtt mentek a parasztok, akik a forradalom győzelmétől a maguk sorsa javulását remélték. Bacsányi, a költő, a parasztivadék áll a darab tengelyében, egy talpig becsületes, forradalmiságához hű magyar, akinek tisztára a meggyőződése miatt egy évi fogházzal kellett bünhődnie. Bacsányi azután Franciaországba került, ahol nyoma veszett, amíg Tholdi F. 1845-ben valahol Ausztriában ráakadt — egy nappal a halála után. A darabot megtapsolták, de a tapsok mögül megérett érezni, hogy a közönség elérte a darab tendenciáját. A forradalmi hangnak nem volt mit keresnie az akkori Magyarországon.

Amikor magam is emigrációba kényszerültem, akkor eszméltem rá, hogy ime, tizenhét év múltán Bacsányinak, drámám hőségének a sorsára jutottam.

Három évig kellett várnia, amíg megint színrehozták egyik történelmi drámáját, ezúttal a Nemzeti Színházban. Címe: Messias. A hőse Bar Kochba volt, a zsidó fölkelő. De a tárgya idegen volt, a kor távolba eső, biblikusnak és gondolhatták, tehát jól fogadták.

Baj volt 1907-ben, amikor a Nemzeti Színház előadta „Ártatlanok“ című drámáját. Ez nem is volt történelmi darab, a problémája a felmentő szeretetről szólt, arról, hogy a bűnösön nem kell kegyelmet gyakorolni, ha meglakolt a bűnéért, hanem le kell róla törülni a bűnt.

Nem is lett volna baj velem, ha akkor Magyarország művészetügyeit nem Apponyi Albert irányítja a miniszteri székből. En a Szabadgondolkodók Magyar Egyesületét szerveztem és vezettem, harcoltam a kongregációk ellen, nekem tehát a Nemzeti Színház színpadáról le kell kerülnöm. A bemutatón a reakciók előbb zajongtak, majd verekedést provokáltak. A szabadgondolkodók és a maradiak között erős közelharc zajlott le bent a színházban és

kint az uccán, amíg lovasrendőrök el nem intézték az irodalmi vitát.

Utána Fényes Samu már csak enyhébb problémájú darabokba fogott. De akinek idegeiben átfogóbb témák nyugtalankodnak, nem bírja sokáig gondolatainak és érzéseinek napi aktualitásokba formálását. Megírta „Mátyás“ című drámáját, amely az olygarchiának nagyszabású történelmi leleplezése. A darabról Rákosi Jenő, aki hadilábon állott Fényes Samuval, tárcát írt. A három darab — írta — a Kuruc Feja Dávid, a Csöppség és Mátyás a legjobb három magyar dráma. Alexander Bernát pedig azt írta az egyikről, hogy az egyetlen a magyar irodalomban, amelynek nem kell röstelkednie Shakespeare előtt.

Az emigrációra került aztán a szó. — A diktatúrában azzal „kompromittáltam“ magam, hogy továbbra is fölvilágosító munkát végeztem — paraszttal. Négy hónapig lecsuktak Huszár Károly ellenforradalmi miniszterelnök és Bangha Péter szorgalmazására, de nem találtak ellenem semmit. Az ügyész ajánlotta, hogy szökjem ki az országból. Nem volt más bűnöm, minthogy törvényes keretek között a fölvilágosítás ügyét szolgáltam, tehát nem akartam kimenni. Amíg aztán Bangha páter Prónaynál nem sürgette az én „elintézésemet“. Ez persze más volt! Akkor szívesen „kilógtam“ volna az országból, de a különítmények „örködtek“ rám. Valami szerencsém volt ebben is. Egy erdélyi fiút bíztak meg az előállításommal. Őt, megfelelő „ké-

pénz“ ellenében rá lehetett birni arra, hogy hamis jelentést tegyen. Egyszer, hogy nem voltam otthon, máskor, hogy menekültem előle, utánam lőtt, de nem talált. Végre kijutottam Bécsbe, később ide követett a familiám.

Bécsben írtam meg a Jidli-triologiát. A gettó-zsidót, a zsenit zsidót, a forradalmi zsidót írtam meg. Az első résznek jelentős sikere volt, németül is megjelent. A második részt nem adtam ki külön, hanem bevettem műveim gyűjteményes kiadásába.

Legutóbbi írása egy dráma: Mózes halála. Az író szerint az a legértékesebb könyve. Több helyütt felolvasott belőle és nagy hatást ért el vele. Becskereken például azt, hogy a rabbi kiátkozta. De Szabadkán a zsidók más véleményen voltak. Az elnök elolvasta a drámát és megengedte, hogy a szerző a templom melletti teremben olvassa föl.

Aktuális dolgokról beszélgettünk azután. Hitleréről, az elkorcsosult, a lezüllyött német szellemiségről.

El kell mulnia, mert a világ fejlődésével ellenkezik. Gyorsan fog elmulni, mert logikátlan, mert örült, mert emberietlen. A kor súlyosodásának okát én egyébként abban is látom, hogy az emberek nem házasodnak olyan arányokban, mint régente. A házasság az egyének hosszú ivadékok sorában való folytatása.

A házasság veralaggy gyakorlatilag is bekapsolódik a természet örökévalóságába — mondotta végül Fényes Samu — a nőtlén emberek lelki horizontja soha sem lehet olyan tág és mély, mint a házásoké. De erről többet megtudunk majd az író péntek és szombat esti előadásán.

(sz. i.)

Dr. FÉNYES SAMU pénteken este tíz órakor a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara dísztermében előadást tart a „Világosság okai“ címen. Szombaton este tíz órakor a Salom Klub helyiségében fog előadást tartani. Itteni előadásának címe: A zsidó néplelek hatása az európai kultúrára. Belépés díjtalan.

társulat legnépszerűbb tagjainak arcképével. Sorozatszám: 269.)

Szinkör-Mozgó műsora

Péntek fél 4, fél 6, fél 8, és este fél 10 órakor:

Szombaton délután csak 3 előadás: fél 4, fél 6 és fél 8 órakor:

Premiére! Legényélet-kutyaélet. Hangos, vidám, zenés, táncos, énekes történet 8 felvonásban, a főszerepekben: Nagy Kató, Siegfried Arnó, Kurt Geron, Adele Sandrook és Trude Hestenberg. Miky-Maus kiegészítő. Helyárak: 10, 20 és 30 lej.

Az Opera-Mozgó műsora

Csütörtök, péntek, szombat, vasárnap: Császárvadász. A tirolai téli háboru remsegeit hűen megörökítő hangos német beszélő film. Főszereplők: Lissy Arna Lujs Trenker, Luigi Serventi Claus Clausen. Előadások kezdete fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Helyárak: 10 és 20 lej, nincs külön repülő és segélybélyeg.

Pályázat

Az ujonnan alakult Reghin (Szászregén) és Vidéke Statusquo Ante Izraelita Hitközség pályázatot hirdet egy jó előimádkozó שוח ובודיק מוהל ומורה اورא állás betöltésére.

Oly kiscsaládú egyének nyujtsák be 1932 július 25-ig okmányaik másolatával és igényeik kitüntetésével felszerelt pályázatukat alulírottához, kik úgy valóságilag, mint erkölcsileg ezen állás betöltésére megfelelnek és kellő képességgel (három elismert rabbitól való kaboló) rendelkeznek.

Utiköltség egy a választmány által jóváhagyott összegben, csak a meghívottnak térítetik meg.

Dr. Weisz H. Mendel,
hitközségi elnök,
Reghin Cal. M. Viteazul 30.

KIADÓ MŰSOR

Péntek, július 29.

Bukarest. 5.10: Katonazene. 6.40: Gramofon. 7.45: Könnyű és román zene.

Budapest. 9.15: Katonazene. 12.05: Cigányzene. 4: Magyar nőkérdés. 4.45: Időjelzés, időjárás. hírek. 5: Zenekari hangv. 6.30: Mussolini koncepciója. 7: Gordonkahangv. 7.40: Lábass Juci és Szedő Miklós dalestje. 8.50: Hangverseny a Halász bástyáról. Utána időjelzés, időjárás, hírek, majd az Operaház zenekari hangv. Mozart, Wolf, Mendelssohn, Rimszkij-Korszakov. Butykai művei. 11.25: Gramofónhangv.

Bécs. 6.45: Szimfónikus szór. estje. 10: Mozart est.

Berlin. 8: Kamarazene.

Frankfurt. 8: Szimf. hangv.

Heilsberg. 7: Operettrészl.-tenorénekkel.

Langenberg. 8: Zeller, Strauss, Fall, Suppé, Lehár operettek.

Stuttgart. 11.05: Filharmonikus hangv.

Varsó. 6.20: Táncczene.

Milano. 8.45: Szimf. hangv.

Róma. 8.45: Zenekari hangv.

Prága. 5.45: Gramofon. 7: Dalok és áriák. 7.20: Klarinetverseny.

Pozsony. 7: Rádiózenekar. fuvószenével.

Kassa. 3.30: Gramofon.

Stockholm. 9.30: Dalok. 10.15: Katonazene.

Svájci Roman Ado. 6.30: Gramofon.

Svájci Aleman Ado. 8: Népszerű est.

Toulouse. 8.30: Szimf. zenekar. 10.45: Zenekari hangv. 11: Harmonikazene.

Kiadó különbejáratu butorozott szobakomplett hálóval, napos, kertes udvarban Regele Ferdinand 107. földszint.

Kolozsváron komplett, új, de nem üzembe helyezett szikvizgyári berendezés eladó. Leveleket „Bucaresti“ jellegre a kiadóba.

Kerekek garantált, tiszta csemege mézet, mintás arajánlatot kérek. A Salamon Bucuresti, Str. Sfântalor 25.

Eladó használt motorkerekek. BMW 500 ccm tura komplett világítással, buschdudával, kormány rögzítéssel, mellékkocsú áttétellel netto 36,000 lej. BMW 500 ccm tura, mint fent, originál Royal mellékkocsival 50,000 lej. Raleigh 500 ccm felülvezérelt mellékkocsival, komplett világítással, buschdudával 28,000 lej. Electron Timisoara. Piata Sft. Gheorghe.

Tanítványokat vállal joghallgató jutányos áron, esetleg koszt, vagy lakás ellenében is. Cim a kiadóban.

Naponta frissen fejt kóser tehén- és bivalytej (házhöz szállítva is), valamint tejszín, tejföl, vaj és turó kapható Schwartz Ignácánál, Str. Filipescu (Szentlélek u.) 7. Ugyanott vegetárius koszt — kihordásra is — kapható. Csak megrendelésre.

Gépi aszurt és preciz gomblyukkötést és pliszét, gaufrejt olesón vállal. Nagyvárad, Piata Mihai Viteazul 5.

Anya, Elemér hazajött — Jól vagyunk. Olga.

Ujdonság! Ujdonság!

JOSEPH ROTH

HIOB

c. regénye.

Ara 84 lej

Heine óta még egyetlen író sem dolgozott fel zsidó tárgyat olyan ragyogó és emelkedett nyelven, olyan feledhetetlenül megkapó szép képekben, az élmény akkora tüzevel és mélységgel, mint Joseph Roth „Hiob“ c. regényében. Kapható az Uj Kelet könyvosztályában az összeg és portóköltség előzetes beküldése mellett, (bélyegben is) vagy utánvétellel.

HIREK

40: Gra-
zeae.
12.05:
145:
Zenekari
iója. 7:
Juci és
gverseny
lés, idő-
zenekari
delssohn,
művei.

estje. 10:

rénekel.

s, Fall,

s hangv.

Dalok és

vószena.

Katona-

nofón.

ri est.

ar. 10.45:

ene.

tt szo-

rtes ud-

földszint.

de nem

berende-

jeligé-

nege má-

A Sala-

25.

BMW

gitással,

rel, mel-

000 lej.

t, origi-

00 lej.

mellék-

busch-

misoara.

zató ju-

y lakás

ehén- és

alamint

kapható

Filipescu

getárius

ó. Csak

kkötést

Nagy-

ragyunk.

nság!

dolgo-

vógó és

entlenül

ny ak-

Joseph

amathán

lévő sékel-akció

eben az

szendben

is szép eredménnyel fog le

szálni

Kolozsvaron.

szolgálás.

szolgálás.

szolgálás.

szolgálás.

szolgálás.

szolgálás.

szolgálás.

szolgálás.

szolgálás.

szolgálás.

szolgálás.

Tért hódít a skandináv államok uniójának gondolata

Berlin, július 28. A skandináv államok uniójának gondolata, amely évszázadok óta foglalkoztatja ezeket az államokat, az északi államok legutóbbi konferenciáján megint komoly formában került szóba. Pánszkandináv hiveinek száma az utóbbi években lényegesen emelkedett és a Pánszkandináv szervezések kongresszusán a problémát egyre szélesebb keretekben vitatják meg. Ennek a gondolatnak a megvalósítása most már a lehetőségek stádiumába jutott és emellett szól az a tény, hogy az utóbbi időben Stockholm, Oslo és Kopen-

hága között nem hivatalos tárgyalások kezdődtek meg a külpolitika közös irányvonalának megállapítása érdekében. A három politikai államnak: Svédországnak, Norvégiának és Dániának egyesülése, amelyhez valószínűleg még Finnország is csatlakozna, egyelőre nem valószínű, Pánszkandináv megvalósulása esetén azonban elsősorban gyakorlati kérdések közös megoldásáról, a gazdasági együttműködéséről, a jogviszonyok kiegyenlítéséről és közös külpolitikai képviselőről volna szó.

Az elsülyedt német iskolahajó egyetlen tisztje sem menekült meg

Senkit sem terhel felelősség a katasztrófiáért

Berlin, július 28. Az elsülyedt Niobroncsához ma buvárok szállottak le a 20 méteres tengermélybe s két holttestet felszínre hoztak a vitorláson elpusztult áldozatok közül. A berlini diplomáciai képviselők kormányai megbizásából részvétnyilatkozatokat tettek a birodalmi hadügyminiszter és a haditengerészeti vezetés előtt a Niobe katasztrófája alkalmából.

Távratilag fejezte ki részvétét Hindenburg elnök és Papen kancellár is. A katasztrófiáért felelősség senkit se terhel. Oka véglegesen még nincsen felderítve, de kétségtelen, hogy szokatlan erejű szélroham borította fel a hajót s a sülyedés olyan gyorsan történt, hogy nem volt idő mentőcsónakok vízrebocsátására és mentővők használatba vételének elrendelésére. A megmenekült mindenike a fedélzeten tartózkodott, míg azok, akik a hajótestben voltak, a tengerbe veszttek. A hajó egyetlen tisztje sem menekült meg.

— **Argentínában is szavazati jogot kapnak a nők.** Londonból jelentik: Az argentinai parlament legközelebbi ülésében be fogják terjeszteni a női választójogról szóló törvényjavaslatot.

— **Terjed az angliai gyapjufonó-sztrájkmozgalom.** Londonból jelentik: Az ipari vidéken a gyapjufonók között a sztrájkmozgalom terjedőben van. Jelenleg már több, mint 22 ezer munkás sztrájkol.

— **Üzleteket fosztottak ki az újfundlandi St. Johnsben.** Londonból jelentik: Az újfundlandi St. Johnsben zavargók több üzletet kifosztottak és kirakatüvegeket törtek be. A karhatalom megütöztető a rendőri csapatokkal. Két rendőrt súlyos sérüléssel szállítottak kórházba. Hatvan letartóztatást eszközöltek.

— **Helsinki megkezdte a lappó felkelők bünperének tárgyalását.** Londonból jelentik: Helsinki megkezdte a 102 lappó felkelő bünperének főtárgyalását. Az államügyész azzal vádolja őket, hogy résztvettek a márciusi forradalmi jellegű megmozdulás előkészítésében s véres zavargásokat provokáltak ki.

— **Gyermeklelkek vádolnak benneteket című társadalmi dráma,** melynek témaja a legerősebb idegzeti embereket is megrendíti, kerül színre az építőmunkás-mozgásban. Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órakor. Hétfőn, szerdán 6 és 8 órakor. Főszerepben a filmszínészek sztárjai: Nathalia Lisenco, Walter Rilla és Claire Rommer. Műsor előtt 2 felv. nevetettő vigjáték.

— **Egész családját kiirtotta, aztán a felgyújtott háza padlásán felakasztotta magát egy nyergesmester.** Boroszlóból jelentik: Kedden hajnalban Gross Ellguthban Lindner Vilmos nyergesmester házában lángokba borult a pajta és az istállóépület. Mivel a ház lakói közül senkit sem találtak, feltörték a lakást. A belépők elé borzalmas kép tárult. Az egyik szobában hatalmas vértócsában feküdt Lindner felesége és mellette leánya, Alborn asszony. Mind a két asszony halott volt. A másik szobában szétroncsolt fejjel találták a nyergesmester 80 éves nagynénjét és nevelőanyját. A gyilkost hosszú ideig hiába keresték. Sikertelenül eloltani azonban a 15 helyen felgyújtott házat és a padlásra megalulták a nyergesmestert felakasztva. Lindner a gyilkosság lázában annyira megittasodott a vértől, hogy baltával feldarabolta a két asszony ágya előtt fekvő házörzöt ebet is. Ezenkívül találtak egy kosarat lemészárolt fiatal libákkal és néhány szétvagdalt házinyulát. A lángokban elpusztult több disznó és négy kacsa is. Lindner leánya nemrég ment férjhez és szüleinél két nap óta volt látogatásban. Azt hiszik, hogy a borzalmas vérengzés oka családi viszály.

— **A világ legmodernebb története:** Wells: Nagy Világtörténet. E mű első, prima kiadása 2400 lej volt, most könyv napi kiadása 800 oldalon, 300 képpel. 18,5x27,5 cm. nagyságban 130.— lej LEPAGE-nál Kolozsvár. Vidékre utánvétellel, portómentesen. Kérje az olcsó könyvek jegyzékét LEPAGE-től.

— **A spanyol szerzetesrendek Ausztriában vásárolnak ingatlanokat.** Bécsből jelentik: Az utóbbi hetekben spanyol szerzetesrendek részéről osztrák ingatlanok iránt állandó volt az érdeklődés. Megbizottait Salzburg környékén 27 megvételre ajánlott ingatlant tekintet tek meg.

— **Vasúti karambol egy berlini pályaudvaron.** Bécsből jelentik: Egyik berlini pályaudvaron a mozdony beleszaladt egy személyvonati szerelvénybe. Öt személykocsi kiugrott a sinekről és felfordult. A karambolnak két halottja és több mint husz sebesültje van.

— **Az osztrák kormány leszavazástól tart a kölcsön ratifikációjával kapcsolatban.** Bécsből jelentik: Még nem lehet tudni, hogy a kölcsön ratifikációs javaslatának a nemzeti tanácsban többsége lesz-e, vagy pedig leszavazzák a kormányt s le kell mondania.

— **Az angol munkáspárt revízió alá veszi pénzügyi programját.** Londonból jelentik: Az angol munkáspárt új programja, amelyet az októberre összehívott pártkongresszus elé terjesztenek elfogadásra, a napokban készült el. Az új program fontos változásokat tartalmaz az angol munkáspárt eddigi pénzügyi és bankpolitikájában. Mindenekelőtt követeli a bankok nacionalizálását, az új devizapiaci kibocsátások ellenőrzését, valamint a nemzetközi kölcsönök eddigi nélfokozottabb felülvizsgálását. Az angol munkáspárt új programja szerint a nemzetközi kölcsönök megvalósítására a Népszövetség a legalkalmasabb.

— **Eseménye lesz Kolozsvárnak az új „Elite”-étterem és sörcsarnok szombat esti megnyitása a város háza épületében.** A régi Nagy Gábor idejéből hangulat és kedélyesség tér vissza Kolozsvárra a pompás helyiség átadásával a forgalomnak. Minden társadalmi osztály igényel ki fogja elégiteni a hatalmas helyiség, amelynél kényelmesebb nincs ma Kolozsváron. Elsőrendű konyha, tiszta borok és prima sör áll a közönség rendelkezésére. Erre a kitűnő helyiségre valóban szüksége van a városnak s hogy hivatásának teljesen meg fog felelni, erre garancia a két régi elismert szakember, Kassay Károly és Komjátsszeghy Lajos vezetése, valamint Gál Ferenc fő szakács konyhaművésze. A vállalkozás üzleti programja a mai viszonyokhoz mért szolid árak és kifogástalan kiszolgálás.

Akar-e Ön művészi blondel rámát,

gobelinnek, festménynek, stb., továbbá függönytartót olcsón beszerezni?

„ROMEOT“

Ugyanott olcsón művészi festmények kaphatók. Cluj, Bolyai u. 2. Bresna kalapos mellett.

NAPRÓL NAPRA

A Concorde angol cirkáló július 29-én indul Portsmouthból Lisszabonba, fedélzetén Manuel portugál exkirály kopersójával. A cirkálót az angol vizek határáig két torpedoromboló diszkisere fogja követni. A hadihajón felállítandó katafalk körül lefelé fordított fegyverrel angol tengerészkatonák fognak diszorséget állani. A kopersót portugál nemzeti lobogóval borítják le.

A napokban a szovjet Samoilovics professzor vezetése alatt expedíciót küld ki az északi sarkvidékre a Russanow jégtörőn az Északi Jeges tenger fenekének és partjainak vizsgálatára. A kutatók két és fél hónapot fognak tölteni a sarvidéken s közben nyolcezer kilométeres utat tesznek meg. A jégtörőn másfél évre elegendő élelem lesz az expedíció tagjai számára.

A csikagói opera, ha szonját annyigilag meg fogják alapozni, hosszabbtartamu szerződést fog felajánlani Jan Kiepurának.

Newyorkban megkezdtek a 30 millió Wendl hagyaték örökösödési tárgyalását. A világ minden részéről több mint 16 ezer reflektáns van az igényjogosultak között. A per iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Numizmatikai árverésen egy a montreali jegybank által 1839-ben kibocsátott egypennys érmét őt fontért, az érték ezerkétszázszorosáért vettek meg. A numizmatikusok mindössze három ilyen érmet létezéséről tudnak.

Moissi a jövő hét folyamán megkezdte olaszországi turnéját. Olasz nyelven fog vendégszerepelni Hoffmannsthal Federmannjában és Goethe Faustjában a nagyobb olaszországi városokban.

— **Leszerelünk!** Brüsszelből jelentik A napokban megkezdik a belga északkeleti és keleti határvonalon az erődítési munkálatokat.

— **Szerelmes férj és fiatalok betörő a kolozsvári tábla előtt.** Morar Petre kiskorú vádlott felett itélkezett szerdán a tábla szüneti tanácsa. A vádlott fiatal kora ellenére büntetést előlelt és eseménydus betörőmultra tekint vissza. Legelőször tizenegy éves korában itéltek el, majd javítóintézeti büntetésének letöltése után Bukarestbe került a bíróság elé legutóbb Galacban történt lopásáért az ottani bíróság két és félvéti börtönre ítélte el. Morarnak azonban si került megszöknie a fogházból. Kolozsvárra tette át székhelyét. Itt őt kereskedőhöz tört be Morar Petru, akit ezért a kolozsvári törvényszék egyévi börtönbüntetésre ítelt. A tábla szerdai tárgyalásán négyhavi fogságra szállította le a veszedelmes fiatal suhanc büntetését.

— **Ugyancsak ma délelőtt Campian Joan szemezugei lakos gyilkosság vádjával került a tábla elé.** A vádirat szerint Campian Joan felesége rosszul élt a férjével s ezért elhagyta őt és visszaköltözött a bátyjához. Campian többször kérte az asszonyt, hogy költözzék vissza hozzá, de a kérések hiábavalóknak bizonyultak. A szerelmes férj továbbra is járt az asszony új lakásába, mire Campianné a bátyját kérte meg, hogy utasítsa ki volt férjét a lakásból. Ekkor Petrovici Ilie, az asszony bátyja összeszólt között Campiannal, aki a veszekedés során úgy vágta fejbe botjával Petroviciot, hogy az menten szörnyet halt. A dési törvényszék háromévi börtönre ítélte a gyilkost, akinek a büntetését négyévi börtönre emelte fel a tábla.

UJ KELET Legújabb hírek

Tisztázódás helyett súlyosan komplikálódott a belpolitikai helyzet

Maniu ma ismét királyi audienciára megy: az egész nemzeti parasztpárt szolidaritást vállalt vele az alkotmányos kérdésben

Bucuresti, július 28. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A belpolitikai helyzetben a mai nap sem hozta meg a tegnapi bizakodóan remélt tisztulást. Maniu audienciája — ezt most már teljes határozottsággal lehet állítani — negatív eredménnyel végződött. Mint alábbi jelentésünkben kiderül, Maniu a királyi audiencia után mégkevésbé mutatkozott hajlandónak a felelősség vállalására, mint azelőtt. Maniu pedig nyilván nem kért egyebet az uralkodótól, mint azt, hogy szabadkezet kapjon a kormányzásra, amelyért teljes mértékben vállalja a felelősséget, de amelyben teljesen szabad mozgást kíván magának.

A szerda esti bukaresti jelentések arra engednek következtetni, hogy felső körökben meg van a hajlandóság ennek a kivánságnak a honorálására, ami a szerencsétlen személyes kormány kísérlet után bizonyos mértékig rendszerváltozást jelentett volna a román politikai életben, Maniu további magatartása pedig meggyőzte a párt vezetőit és a közvéleményt arról, hogy ez a változás, illetőleg ennek a változásnak a lehetősége még nem következett be. A helyzetre jellemző az alábbi kijelentés, amelyet a párt egyik előkelő vezető tagja tett az Uj Kelet munkatársa előtt:

— A nemzeti-parasztpárt összes számvetevő politikusaí úgy Erdélyben, mint a regátban szolidárisak Maniuvallal abban a tekintetben, hogy mindaddig, amíg azok az akadályok fennállnak, amelyek meggátolják Maniut abban, hogy visszatérjen a párt élére és vállalja a kormányalakítást, — egyetlen nemzeti-parasztpárti politikus sem vállalhatja a kormányzással járó felelősséget. Itt nem Maniu személyéről van szó, hanem azokról az elvi akadályokról, amelyek Maniu rehabilitálásának útjában állnak. Mindaddig, amíg ezek az akadályok fennállnak, a nemzeti-parasztpárt egyetlen komoly vezetőjéből sem fog résztvenni a kormányban.

Maniunak ez a kemény és konzekvens magatartása valóságos fejtegetésre állította a belpolitikai helyzetet és olyan kínos szituációt teremtett, amely páratlanul áll Románia politikai történetében. Adva van egy párt, amely parlamenti többséggel rendelkezik, de amely csak bizonyos feltételek mellett hajlandó a kormányzás felelősségét vállalni. Mi történik, ha az illetékesek nem fogják honorálni ezeket a feltételeket? Önmagában véve is szomorú, hogy a belpolitikai élet erre a komplikált és kockázatokkal teli útra tévedt. Különösképpen pedig szomorú az, hogy az ország kormány nélkül áll egy olyan időben, amikor a gazdasági és pénzügyi válság a leghatározottabb és legenergikusabb kormánykötést követeli meg. Kétségtelenül nem ez a legalkalmasabb idő az ilyen természetű konfliktusokra és az ilyen vonatkozású kérdések megoldására. Olyan harc folyik a kulisszák mögött, amelyben nem lehet és nem szabad lennie sem győzőnek, sem legyőzöttnak. Eppen ez a ma nagy kérdése: sikerül-e egy olyan platformot találni, amely mégis lehetővé teszi a páratlanul kényes válság normális megoldását?

„Ha én valamit elhatározok, — az elhatározás marad“. A szerdai audiencia után Maniu mégkevésbé volt hajlandó vállalni a kormányelnökséget, mint azelőtt. Tetőpontra hágott az izgalom a belpolitikában

Mert ha nem, úgy kockázatokkal teli eshetőségek elé kerülhet az ország.

Mindenesetre sok függ Maniu mai újabb audienciájától is. Azt sem kell elfelejteni, hogy a Vaida-kormány még két hétig urlamon marad, formailag tehát csak ezután lesz aktuális az új kormány megalakulása. Mindenesetre szeretnők hinni, hogy a helyzet addig kielégítő megoldást fog nyerni.

Az eseményekről az alábbi tudósításunk számol be:

Korai volt az optimizmus

Bucuresti-Bukarest, július 28. A nemzeti parasztpártnak szerdán a késő éjjelel 10 órába nyuló tárgyalása csütörtök délelőtt is folytatódott. Ugy látszik, hogy a párt vezetőinek szerda esti optimizmusa korai volt, amennyiben

Maniut még az elmúlt napok politikai eseményei sem bírták rá intranzigens magatartásának megváltoztatására.

Azok a remények, hogy Maniu a királyi audiencia után véglegesen dönteni fog a politikai életbe való visszatéréséről

Mihalache visszavonja lemondását

Mint tegnap már jelentettük, Mihalache, abban bízva, hogy Maniut sikerül magatartása megváltoztatására rábírnai, bejelentette, hogy lemond elnöki állásáról. Maniu most tárgyalásokat folytatott a párt vezetőivel,

hassanak oda, hogy Mihalache a lemondását visszavonja.

A végrehajtóbizottság ülésén igyekezni fognak átmeneti megoldást találni oly módon, hogy Maniu térjen vissza a párt elnökségére, Mihalache legyen a helyettese, de a kormányelnök maradjon meg Vaida Sándor.

A Lupta a nemzeti parasztpárt elnök segítségével kapcsolatos politikai kérdéseket kommentálva valószínűnek tartja, hogy a nemzeti parasztpárt végrehajtóbizottsági ülése pénteken, sőt szombatig is elfog tartani és azon

minden körülmények között tisztázni fogják a kormányutódlás kérdését

Szombaton este az új kormány tagjai már ismertek lesznek, de Vaida választási kormánya még két hétig működni fog. A párt mindent elkövet, hogy mikor a választási kormány munkáját befejezte, erős kormányt állítson az ország élére, mely nagyszabású bel- és külpolitikai kérdésekben megfelelő módon képviselhesse az ország érdekeit. A lap szerint Maniu egy percig sem változtatta meg intranzigens magatartását, mint ahogy azt egyes sajtóorgánok tudni

Románia is csatlakozott a francia-angol konzultatív egyezményhez

London, július 28. Németország, Jugoszlávia és még más tíz európai állam csatlakozása után ma Románia diplomáciai képviselője is megjelent a londoni külügyi hivatalban, ahol bejelentette, hogy Románia szintén csatlakozik a francia-angol konzultatív egyezményhez vagyis az „Accord Confiant“ hoz. Egyidejűleg Spanyolország diplomáciai képviselője is megjelent a Foreign Office

dolgozóiban, meghíusultak, mert politikai körök véleménye szerint Maniu

az audiencia előtt még inkább hajlandó lett volna a kormányelnökség vállalására, mint azután.

Maniu úgy látszik csütörtök délelőtt befejezettnek is tekintette bukaresti tárgyalásait, amennyiben bucsulátogatás-jellegű viziteket tett Vaida Sándornál és Iuniannál. Ugy Vaida, mint Iuni an ismételtlen igyekeztek rebeszélni Maniut, másítsa meg elhatározását, Maniu azonban ismét határozottan leszögezte, hogy nem fogadja el a párt elnökségét és a kormány megalakítására vonatkozó ajánlatot is visszautasítja.

Maniunak ez a határozott magatartása politikai körökben nagy feltűnést keltett és a

kormányutódlás kérdése egyelőre holtpontra jutottnak tekinthető.

A helyzet rendkívül zavaros és a nemzeti parasztpárt végrehajtó bizottsága csütörtök délután hat órákor nagyon pesszimista hangulatban ült össze. A pártnak annyit sikerült Maniunál elérnie, hogy résztvegyen ezen a pártvezető ségi ülésen.

váltak és úgy a királyi audiencia előtt, mint azután megmaradt eredeti állás pontja mellett.

Politikai körökben óriási szenzációt keltett Grigore Filipescunak a konzervatív párt elnökének tollából az Epocában megjelent cikke. Grigore Filipescu szerint

az ország a legnagyobb rokonszenvvel kíséri Maniu akcióját és taktikáját helyesnek tartja.

A volt miniszterelnök politikájával és taktikájával nem egy párt, hanem az ország érdekeit szolgálja. Helyes és komoly politika ez és az egész ország nevében sikert kíván Maniu akciójához. A cikk, mely a politikai helyzetnek az alkotmányos fórum felé való burkolt kiélézése, politikai körökben bomba-szenzációként hatott.

Izgalom a nemzeti parasztpártban

Csütörtök délelőtt Maniu határozott visszautasító magatartása a nemzeti parasztpárt minden csoportjában nagy mozgalmasságot okozott. A nemzeti parasztpárt erdélyi és regati frakciójának Bukarestben tanyázó tagjai folytonos értekezletre jönnek össze, hogy a párt vezetőinek a jelenlegi zavaros és bonyolult helyzetben fedezetül szolgáljanak. A párt elnökség kérdésében folyó tárgyalások során úgy az erdélyi, mint a regati politikuskok is egyöntetűen vallják, hogy Ma-

niu személye nélkülözhetetlen és a kérdést végleges formában meg kell oldani, mert így a pártnak leküzdhetetlen nehézségei támadhatnak. Az az óhaj, hogy Maniu a kormányelnökséget elvállalja, az egész nemzeti parasztpártban általánossá lett és a pártnak azok a tagjai is, akik nem visznek vezetőszerepet, intervencióra készülnek a hajlíthatatlan exelnök-nél.

Ha Maniu nem vállalja

Maniu, Mihalache és Junian ma újabb felkeresték az uralkodót. Ha Maniu enged vezértársai kényszerének, úgy szombaton délig a helyzet megtisztul és az országnak újabb nemzeti parasztpárti Maniukormányra lesz. Ha azonban továbbra is kitart hajlíthatatlanul agresszív rezisztenciája mellett, akkor a párt vezetését Mironescu, Vaida és Mihalache hármas direktóriumra veszi át, ebben az esetben természetesen megmarad a Vaida-kormány is.

A Dimineata szerint Maniu ellenzi ezt a megoldást, bár jobb megoldást ő maga sem tud ajánlani.

A szerda esti audiencia után az újságírók valóságilag megostromolták Maniut. A volt miniszterelnök azonban csak a választásokról és nem az égetően aktuális kérdésekről volt hajlandó beszélni. A diskurzus közben valaki felmutatja a Dimineata rendkívüli kiadását, mely közölte, hogy Mihalache lemond a párt elnökségéről. Maniu meglepetten olvasta a vezetőnek nyilatkozatát, majd a következőket mondotta:

„Feküdjének le nyugodtan“

— Mihalache azt akarja, hogy én legyek a vezér és én vállalom a kormányzás felelősségét. En pedig azt akarom, hogy Mihalache vállalja a felelősséget. Látják, uraim, ez a különbség köztünk és mások között. Másutt ketten is verekednek az elnökségért, nálunk pedig egyik a másikra kívánja rábízni.

Távozásnál Maniu a következőket mondotta még az újságíróknak:

— Menjenek, uraim, vacsorázzanak, fekdüdjének le nyugodtan. En is éppen úgy fogok cselekedni.

Maniu szerdán este együtt vacsorázott Vaida Sándorral, ennek Amza uccai lakásán. Éjjel 12 órákor a volt miniszterelnök gyalog indult el a Clopotari Vechi uccai lakására. Egy újságíró csatlakozott Maniuhoz és megkérdezte, hogy nem-e hajlandó vállalni a felelősséget? Maniu a következő jellegzetes választ adta:

„En nem játszom színházat“

— En, tisztelt uram, nem játszom színházat. Egy évben 365 nap van. Minden nap hozhat magával valami újat. De ha én valamit egyszer elhatározok, az elhatározás marad.

Ellentétek Duca és hívei között

Bucuresti-Bukarest, július 28. Duca Bukarestbe érkezett és résztvesz a liberális párt végrehajtóbizottsági ülésén. A lapok véleménye szerint a liberális párt vezérkarában súlyos ellentétek merültek fel. Mint ismeretes, Ducának az a kívánsága, hogy a liberális párt képviselői tényleg távolmaradjanak a parlament ünnepélyes megnyitásától. A párt többi vezetői Ducának ezt az elhatározását inaktikusnak vélik és azt kívánják, hogy a liberálisok parlamenti csoportja résztvegyen a megnyitáson. Ebben a kérdésben komoly vitákra van kilátás a végrehajtóbizottsági ülésen és politikai körökben tudni vélik, hogy Duca végül is hajlandó lesz elhatározásának megmásítására.

Bucuresti-Bukarest, július 28. Argetoianu közvetlen barátaitól nyert értesülések szerint a volt pénzügyminiszter közvetlenül a parlament megnyitása után fogja megalakítani azt a blokkot, mely a konverzió jelenlegi formájának mindenképpen való megvédését kívánja biztosítani. Argetoianu a maga céljaira kívánja megnyerni a parlamenten kívül a Liga Agrar, Garoflid csoportját, a parlamentben pedig jelentős pártokkal akar ezen a ponton blokkot alkotni. Argetoianu meg van győződve arról, hogy a többségi képviselők között is számosan állanak melléje a konverzió kérdésében, de biztos együttműködést remél Lupuval. George Bratianu és Goga támogatására is számít a volt pénzügyminiszter.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó Rt. nyomdája, Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (v. Brassai u.) 10, sz. Telefon 9-77.

Taxa po-
plátite in
No. 224.7

da Baron
Telefon:
Havonta
évre 600.
földre: H
félre 6.
delések d
KELET
zsidóság
keink ut
rás megj

Ha
a

A kom

A perm
ság, mely
áll az egé
halálos it
kétségtel
örvénye
most két
akiket a
sága legf
volna el
ra irányu

Az ügy
tést kért
jére, egye
sem tudot
terhére, l
szoldjába
részlegl
tak felid
küli Mag

Már a
zalt világ
és gondol
vukat az
gi komm
és meggy
elő állít
ták világ
mélyesen
gyar kor
lis vérbir
guet jött
ellenfele
módszere
sok más
kiismeret
magyar s

Azonb
való volt
rülnek,
zér már
Nincs az
mert an
gvarorsz
világban
bizható

Török
alatt ak
milyen r
szó, mel
urai sze
talan p
börtönne
tált.

Kétség
mordokh
felvilág
kulturen
magyar
milyen
mozgalo
nak mód
a zsarn
tárialis
tónságá
csak egy
zsarnok
érdekeit

vagy a
Minde
könyvéb
ban elé
megak f
forgató-
tással é

Azok
a terror
biztonsá
képpen
nem esz
mezik.
Megd
hogy te
azok ny
gyökere
nyében
azok, al